

IV

DR. TH. ØSTREM

NEVROLOGI OG PSYKIATRI

OBSERVATORIEGT. 10 " TLF. 44 59 07 - OSLO

Sykehusforholdene under okkupasjonen
1940 - 45.

A føre den politiske kamp inn på det medisinske felt har for mig alltid fremstillet sig som en uhyllighet. Men under okkupasjonen anså jeg det som direkte farligt.

Såvel tyskerne som de allierte ble stadig beskyldt for å krænke Genferkonvensjonens bestemmelser om å skåne sanitetet og holde det utenfor krigshandlinger. I sit forsvar for slike barbariske brudd på folkeretten anførte begge parter, at den anden misbrakte sine sanitetsanrethninger, - tog, sykehus, o.l. - og at det derfor var berettiget å sette alle hensyn tilside. Et utslag av dette var, at vi her i Norge i begynnelsen av krigen fikk ordrer om å fjerne alle røde kors fra sykehusstakene, da disse ellers ville bli sårige mål for bombing.

Efter okkupasjonens slutt er det blitt offentliggjort en hel del om all den sabotasje av forskjellig art, som foregik på de norske sykehus. Næmmand Klaveness forteller således åpenlyst i sin bok: "Oslo Kommunale Sykehus i krigens tegn" om hvorledes nordmennene narret tyskerne med feil diagnose og alle slags falske foregivender og herunder hjalp fanger eller eftersøkte å flykte. På side 167 i samme bok sies endog: "En kunne med rette med Gestapo tale om en Ullevål front." --Tyskerne respekterte imidlertid lègeatestene og lot sig således narre. Men efter Klaveness og andres avsløringer er det fare for, at neste okkupant - hvem det nå blir - ingen hensyn tar hverken til lègeatester eller til sykehusene i det heletat.

Det var dette, jeg var nær red skulle ske allerede under siste okkupasjon, om tyskerne opdaget hvad som foregik på sykehusene. Og det er klart, at dette ville gåt utover - først og fremst aktørene selv og dernest de virkelig syke, over selve sykehusarbeidet og hele helsevesenet, som tyskerne da kunne råt påskudd til å blande sig inn i ledelsen av, eller overta helt. Dr. gggggggg Riechert i Reichskommissariatet hadde alt tidlig plan om utskifting av ledende personer innen norsk sykepleie og helsearbeide med tyske søstre. Og han truet under at oppgjør me da realisere planene i en handvending: "Jeg skal greie det med en telesamtale til Berlin. Og hvis man ikke vil underørne sig de tyske søstre, er det mig absolut likegyldig, om sykehusene må stenge." Alene min uredde og bestemte holdning hindret at det ble alvor av dette. Politikk på sykehusene anså jeg derfor for uhyre farlig og skadelig for alle parter. -Når det ikke gik værre med de forskjellige aktører rundt om på sykehusene og de nå etterpå kan skryte av sine vellykkede bedrifter skyldes det, at jeg til stadighet gik i mellom og fik hindret inngripen eller mildnet virkningen av den.

Den hele tid fulgte jeg min linie: å holde helsesektoren utenfor såvel krigshandlinger som politikk- og jeg tror, at jeg kan si, stort sett med held. Og derfor reagerte jeg overfor slik virksomhet som nevnt, hvor den enn kom fra (tyskerne, NS eller "gjøssingene") overalt innen helsevesenet - således også på sykehusene, når det ble meldt at den foregik der. - Ellers hadde jeg ikke noe direkte med sykehusene å gjøre i min sin almindelighet. De greide sig selv i enhver henseende og representerte for såvidt et perifert felt av mit virkeområde.

Av mig personlig eller helseavdelingen ble det forøvrig aldrig tatt noe initiativ i slike saker. Men det strømmet rikelig med klager inn og forangende om, at det skulle taes affære. -Den fremgangsmåten helseavdelingen brukte, var alltid å søke å komme frem med fredelige midler. Først når klagen ble legio og forhandlinger og advarsleg ikke føret frem, greide man ikke å holde igjen overfor partiets press og krav, som da fik gehør på høiere hold, så det ble grepet inn. -Helseavdelingens befatning med slike saker var aldrig så det enn så ekspedisjonsmessig, administrativt art.

DR. TH. ØSTREM

NEVROLOGI OG PSYKIATRI

OBSERVATORIEGT. 10 " TLF. 44 69 07 - OSLO

2.

På et relativt tidlig tidspunkt forlangt avskjediget for muliggjøre st. len og fornindre, at sykehusene ble gitt en eretsdom av 10-1940 (se nedenfor). Pleiersken ble ettergjennet, som k på henne, og kalt til mit kontor for om mulig å få ordne saken i minde. Det, men opta de steilt og arrogant og erklarte sig uvillig å opføre sin politisk fraksomhet og indskreke sig til å gjøre sin bergjerning. strenes plikt å ikke å blande politik inn i sit arbeid, hva de al for krigen (med løfte om) er imidlertid like viktig for syke som i de taushetsplikt.-Det var dengang vistnok enda ikke noen "Ullevål-ont", som Klaveness snakker om. Men det ble verre.

Og i soldene på Ullevål, slik de etterhånden artet sig med politikken sat i det og forfølgte, sjikane og utfrysning av alle anderledes tenkende. Det var slik at det gikk ut over ikke bare disse, men også over sykepleierarbeidet og de syke. - Mulle den parole følges, som lå i høiest eretsdom av 25 okt. 1940 om at det av generalpreventive hensyn måtte reagesserlig sterkt derfor den ungdom, som viste en sterk jøssing agresivitet kunne det ikke unngås, at det ble grepet inn på Ullevål. Og det var formentlig dette de forskjellige partiinstanser og de enkelte klagere mente, når de tok opp sakene om sabotasje og politisk terror på Ullevål.

Man hevdet også bestemt, at det ikke ville bli arbeidsred på sykehusene for såvel Bertha Helgestad som Bergljot Larsson, oversøster Marit Berg Domås, Agnes Rimestad, direktør Gjessing, rådmann Klaveness, ledelsen i Norsk Sykepleierskeformidling o. a. kom Bort.-Dette motsatte jeg mig av alle krefter og satte så meget inn på det, at min stilling var i fare både fra tysk side og fra N.S. -Det er da uhyrlig nå å se mig offentlig utstillet og beskyldt for akkurat det motsatte av det jeg har gjort.

Når jeg ikke lenger magtet å forsvare disse, skyldtes det den overhåndtagende sabotasje og uro, særlig på Ullevål, som det ikke lykkedes ledelsen å stanse -med eller mot dens villje. Dette ble utnyttet av motparten, som med rette kunne peke på, at ledelsen ikke møttet sin opgave.

Såvel tyskerne som N.S. partiorganisasjon forstod hvordan det lå an og beskyldte mig derfor for å holde min hånd over sykehusledelsen og sabotere aksjonen mot den.-For mig var det imidlertid klart, at om man kunne få ro og orden på sykehusene - hva jo måtte være pointet- ville anklagerne miste sitt viktigste våpen og aksjonen mot ledelsen falle i fisk.

Derfor og alene derfor henvendte jeg mig til bl. a. Agnes Rimestad skrive av 20/9-41, som Klaveness i sin bok side 173 onasinnnet betegner som et vvarsi om kommende avsked.-Likeså sendte jeg særskilt bud til minister Auglesang med anmodning om hans hjelp til å stanse aksjonen.-

på trods av alle mine bestrebelsr for å avvise klagene og skjerme ledelsen mot overgrep, lyktes det partiet ved direkte henvendelse til Hagelin og Quisling å få utvirket først Agnes Rimestads avsked. Avskedsdokumentet som kom direkte fra Hagelin til mig omkr. 1/2-42, fikk jeg imidlertid stanset. Det var alt kommet i postkassen, men jeg lot det hente ved særskilt bud og overtalte Hagelin til å la være - og ble siden stadig beireidet, dette av partiet og andre, jeg derved hadde gjort en strek i regningen for.-hoen mnd. senere kom nyt avskedsbrev fra Hagelin- (30/6-42) denne gang med ordre om å ekspedere det omgående.

Bertha Helgestad og Bergljot Larsson avsatte sig selv ved å skrive under protestskrivet til Terboven. Men det skyldtes alene mig, at de fikk sit te så lenge som de gjorde.

eller ikke rådmann Klaveness, s avsked har jeg noe ansvar for. Saken passerte flere ganger, -administrativt feilaktig- helseavdelingen. Hver gang satte jeg fingeren på, at den ikke hørte hjemme der, og i påtegningsskriv av 1/7-42 til kommunalavdelingen papeker jeg dette pany og fremnever samtidig spesielt notat av 4 mai 1942 (av Fanes og Møva), hvor det sies: "Avskeden synes både urimelig og uretmessig og bør ut fra de interesser, Helseavdelingen skal ivareta om mulig søkes avverget."

3.

Stort tydeligere kan jeg vel ikke si min mening om denne avsked. - Klaveness hæfter sig ved, at jeg i en av ekspedisjonene i hans sak har påtegnet "enig". Denne formular var av dep.tets vedk.tidligere forklart mig som nødvendig uttrykk for, at saken var ekspedert med mit vitende. Noe andet ligger det heller ikke i dette - end nemlig at skrevet skulle ekspederes videre til Kommunalavdelingen. Og jeg pointerte både skriftlig og muntlig overfor denne, at saken var mig uvedkommende, og at jeg ikke var enig i dens realitet, men man svarte mig, at det ingen rolle spillet, når jeg bare ekspederte saken videre. Og det gjorde det da selvsagt ikke idet avskeden var foreslått, bestemt og ble effektivt av andre og gikk sin gang uavhengig av mine notater. - De som hadde bestemt denne avsked og var mestere for å effektivere den, lot sig ikke i minste måte affisere av slikt - og særlig da ikke fra en avdeling, under hvilken saken ikke hørte. Mine bevaer under for å holde igjen var her som ellers, at jeg mente, en utskifting av ledelsen ville virke mot sin hensikt, når det gjaldt å gjenoprette ro og orden på sykehusene. - Desuten anså jeg de angjeldende personer som dyktige fagfolk, hvem jeg hadde tillit til, og som det ville være umulig å erstatte med lignende, eller bedre, faglige krefter og som fortjente en bedre sjøbne enn å bli avsat.

Hertil kom så følgende forhold: Angrepene på disse ledende personer begynte flere år før krigen og kom fra en gruppe misfornøide elementer innen sykepleien. - Disse elementer ville bl.a. Sykepleierforbundet til livs, fordi det var en borgerlig organisasjon, som stod i veien for fagorganiseringen av søstrene. (Alt i 30 årene begynte Dr. Evang å organisere ullevålssøstre - som skulle inn i organisasjonen.) Da N.S. kom til magten, optrådte den samme gruppe av malkontenter pany. Og nå var skytset av politisk art, idet det fiskedes i rørt vande omkring N.S. og man benyttet sig her av ærlige og rettenkende NS.-folk, som selv var oprørt over forholdene på sykehusene, særlig Ullevål, hvor politiken syntes å gå foran medisinen og sykepleie. Og gruppen hadde store planer. Bl.a. skulle Oslo komm. Sykenus's forskole bli skole med like antal elever av søstre og diakoner - og søsterhjemmet skulle deles mellom disse, mens de fast ansatte søstre, som bodde der, skulle kastes ut. Dette var således også et angrep på Diakonhjemmets suverene ledelse over diakonutdannelsen - som nå søktes gjort kommunal og politisk betont og ikke kristelig. - Man bebreidet sykepleieadministrasjonen dens ang. enevælde og klikkevesen samt dens disposisjoner med opsigelse av "ferievikarer", som var en vesentlig grund til forargelsen. (Dette fenomen er en uting, som i alle år har gått igjen på mange medisinske anstalter og som jeg personlig har reagert mot lenge før okkupasjonen - og som var noe av det fars jeg ble engagert med i diakonaffæren.) - Lederne ble betegnet som konservativ plukrater, uskikket til å gjennomføre noen slags sosialisierungsplaner. og det ble sat svære kræfter isving for simpelthen å feie vækk hele den daværende sykepleieleidelse. Endog tyskerne ble alarmert (Dr. Niechertz i Reich kommisariatet, Einsatzstab Wegener og sikkerhetspolitiet (SD).) For mig var det klart, at det gikk som en rød tråd gjennom disse aksjoner at ledelsen skulle bort - koste hvad det ville og uanset hvilke argumenter, man måtte betjene sig av.

I og for sig var jeg ikke uenig i, at reformer kunne trenges. Men det måtte ikke ske ved overgrep eller avsettelse av personer, som sat der i kraft av sine kvalifikasjoner og sin ansienitet. Kunne ikke reformarbeidet ske gjennom disse ledende personer, ville det tilslut gå utover savel sykenus - som helevesent. Deuten hadde jeg ved personlig kontakt lært flere av disse forskjellige ledere å kjenne som sympatiske mennesker, som gjorde sitt best og lot sig samarbeide med og sikkert ville ta imot nyt på det faglige område, om det var av verdi. - Ullevål Sykepleierskeskole og rådmannens sykehusvesen stod kanskje som en god nr. 1 på sit felt i verden før krigen.

Min instilling i disse spørsmål førte til, at man gikk utenom mig og direkte til de overordnede partiinstanser, Hagelin eller tyskerne (cfr. bl.a. brev av 9 mai 1942 til Hagelin om fjernelse av Agnes Rimestad og Rådmand Klaveness - indtatt side 186-88 hos kl. - "Vi har villat oss å sende denne skrivelse direkte til departementets sjef, for å sikre, at saken nå ikke utsettes lenger.") - Også Klaveness ble jeg beskyldt for å beskytte. I brev fra

4.

Hirdens etterrettingsvesen av 29/6-42 sies bl. a. " Samme dag (22/5) hadde en deputasjon fra Norsk Sykepleierskeforbund foretrådt i Medisinaldirektoratet for å få fjernet ledelsen ved Bilevål, men uten resultat."

Men man noiet sig ikke med dette, men gikk tilslut til samlet storm på meg (partiet, NSB, NSK. og legeforbundet). Det nevnte brev fra Hirden s etterrettingsvesen til Quisling, hvor min negative holdning til oprensningsaksjonene og avskedigelsene ble belyst, var på den tid, det ble skrevet og den måte, det skildret min opptreden på, meget farlig for meg- særlig da jeg ble angrepet fra så mange hold samtidig.- Hadde jeg måttet gå, ville det gut galt med mange på Ullensl. De ville ganske sikkert havnet i fengsel eller i tyske konstrasjonsleire. Bare min seige og hårdnakkede motstand reddet dem fra dette og fikk også utsat deres avsked.

Mot de stadige beskyldninger og angrep på meg måtte jeg selvsagt ta til gjemnele og forsvare meg- og da på den måte, som kunne ha utsikt til å bli hørt. Slik også i skrivet til Quisling, hvortil Klaveness i sin bok på side 185 henviser med følgende: " Medisinaldirektør Østrem som roste sig av å føre en aktiv og målbevisst kamp mot jøssingene, særlig toppene rundt om på sykehuse- sene -" Det var for meg å gjøre å befri meg for de beskyldninger om å holde min hånd over sabotørene -og, samtidig svække partiets indflydelse over departementet ved å forsikre ledelsen, at jeg fulgte godt med - slik at denslags saker for fremtiden kunne overlates fagavdelingen (Helseavdelingen) uten forstyrrende ingrep utenfra .- Dette skulle være let å forstå for enhver uhildet. -- Tilslut skal jeg si noen ord om den såkalte "gjessingsak". som indtar en så bred plass i Klaveness, s bok.

Sakens forhistorie er følgende: 7 pleiere (ikke medlemmer av NS.) på Dikemark henvendte sig allerede høsten 1940 til meg og senere gjentatte ganger til Medisinaldirektoratet med anmodning om hjelp til å bli fast ansatte. De hadde gjennom en årrekke vært opsagt 1 mnd. pr. år for at de ikke skulle bli fast ansatte og pensjonsberettigede -et vanlig misbrukfæx ledelsen på mange av asylene fra før krigen. Alle disse hadde gode atjester fra overlage Gjessing. Hagelin bestemte, at de skulle tas inn som faste, hvilken ordre gikk igjennom min kontorsjef Dr. Ruud.

Samtidig og senere stadig våk kom det klager såvel fra ansvarlig partihold som fra andre over uro og vanskeligheter på Dikemark, hvor det efter sigende hersket tilstander, som snarest kunne betegnes som kaotiske og ikke hørte hjemme på et asyl. Bl. a. var det uforstandige NS. elementer, som blandede sig inn i sykehusadministrasjonen, fremsatte grove beskyldninger mot overlage Gjessing og overpleieren og ville gi dem direktiver. Overpleieren ble også betegnet som en uuelig drukkenboit.

Forgjaves søkte jeg å legge demper på de opnissede gemytter- og da det tilslut ble foreslått å ansatte en NS. - mand som overpleier for å skape ro, ansåes det som en gunstig ordning.-Forøvrig er det Oslo kommune, hvem denslags sorterer under og så vidt vites ansatte kommunenx pleier Wassdahl. Herom utspandt sig en diskusjon mellom kommunen, dept, et og overlage Gjessing, som mente han hadde ansattelsesretten, hvilket også var min mening.- Wassdahl magtet imidlertid vistnok ikke sin stilling. Den var jo forsvåvidt også vanskelig under de forhold. - Men Gjessings arrestasjon, som ble foretat av Hirden på eget initiativ (eller muligens partiets) skyldtes ikke Wassdahls ansættelse, men de uroelementer, som drev sit spill både før og tilslut i dennes funksjonstid.

Det var de samme krefter, som søkte å fjerne Agnes Rimestad, sykehusrådmannen, Bertha Helgestad og Norsk Sykepleierskeformidlings ledelse, som stod bak angrepet på Gjessing og ville ha ham bort. Med uroen på Dikemark som påskudd forlangte disse folkene, at jeg skulle ta affære og få fjernet direktøren. Og da jeg helt motsatte meg dette, begynte de å intrigere på andet hold og allierte sig med inrløytelsesrike NS.-instanser, bl.a. Hirden. Dermed ble jeg sat utenfor, og fikk først rede på utviklingen på Dikemark, da det var blitt åpenbar skandale og Gjessing arrestert. Og jeg ble rasende.

5.

Arrestasjonen av Direktør Gjessing kom som en bombe på alle i helseavdelingen og ødela den spire til ro og orden, som var søkt skapt ved Wassdahl's ansettelse. - M.h.t. Wassdahl's kvalifikasjoner - som Klaveness kritiserer mig for å ha negligert - ble disse bedømt først og fremst i helseavdelingens sinnsykekontor, som hadde med saken å gjøre i detalj, og jeg godtok innstillingen derfra, som gikk ut på at W. var kvalifisert for stillingen. Det er ikke alltid overpleiere ved asyl har så god utdanning. Ofte er det gamle pleiere, som rykker opp uten å ha annen utdanning enn den de har fått på asyl. Ønskemålet er å få folk med virkelig diakonutdanning såvel til disse stillinger som til de alm. pleierstillinger. Men det er desverre langt igjen til det kan nåes, idet det utdannes alt for få diakoner pr. år her i landet. - Wassdahl var gammel pleier på Dikemark og hadde fått gode atester av overlege Gjessing. Men da hans ansettelse nå kom på tale, slo Gjessing om og ga ham dårlig attest - hvilket antokes å bero på Gjessings uvillie mo å få en NS-mand som overpleier - idet han ikke forstod hensikten hermed, eller retttere sagt misforstod de. For departementet fremstillet det sig som allerede nevnt, som det viktigst å få ro på Dikemark ved å imøtegå den fremkomne kritikk gjennom ansettelse av en NS: zzzzz overpleier, hvis kvalifikasjoner efter sinnsykekontorets mening var gode nok i relasjon til mange andres i lignende stilling rundt om på asylene. - Kravet om ansettelse av en NS. overpleier kom fra departementssjefen (muligens efter påtrykk fra partihold). Ut fra helemessig synspunkt antok man, at ordnede forhold hadde mere å si for såvel desyke og deres behandling som for Dikemark i det hele og ikke minst for overl. Gjessing, som alt da var i farsonen - end å skaffe den aller best kvalifiserte overpleier. Det er ikke alltid det blir gjort ved ansettelser selv i normale tider, hvor intriger og bekjentskaper, som man vet, ofte spiller større rolle end kvalifikasjonene - og å selv om det ikke foreligger særlige omstendigheter som den gang ved Dikemark. Slik som saken lå an, anså vi ansettelsen av Wassdahl som den eneste utvei til å få fred på Dikemark. Ansettelsen var å betegne som et sjakktrekk for å forhindre videre aksjoner fra de pågående elementer. - Men det var ikke tistrekkelig i lengden.

Når jeg ble blandet inn i denne heksedans, skyldtes det de talrike henvendelser om uroen på Dikemark, og den kritik som med rette ble rettet mot myndighetene herfor. Mit prinsip var her som ellers å skaffe arbeidsro i helsesektoren og derfor søke å sjalte ut alt som het politik, bl.a. også på sykehuset når jeg ble blandet op i det. Noe andet var ikke forenlig med helsevesenets interesser.

Det er det samme jeg gir uttrykk for i skrivet til styret i Norsk Psykiatrisk Forening 5 mai 1941 (Klaveness pag. 60) som Klaveness på side 54 betegner som "forvirret" - idet han tydeligvis ikke forstår noe av det hele.

På side 80 i Klaveness's bok står: "Hvor lite hensyn Helseavdelingen (Dr. Østrem) tok til Dikemark og de sykes tarv fremgår også avdelingens følgende skrivelse til sykenusrådmannen 3 mars 1944 - "Det dreiet sig her om midlertidig konstitusjon som assistentlæge på Dikemark av en læge, som hadde gjennomgått 1 års kurbenandling på Bjørnebekk kursted. - Denslags konstitusjoner har vært betraktet som en slags sikringsforanstaltning av vedk. syke læge for å hjelpe ham i overgangen efter kuropholdet og har ikke hverken før eller under okkupasjonen møtt motstand fra forståelsesfulle asyldirektører, som - samtidig med at de fik en som regel habil mand i underordnet stilling - fungerte som hans tilsynslæge, til han igjen kunne få sin lisens og departementet tillate, at han ble "sluppet løs" på publikum. - Men Gjessing protesterte altså.

Klaveness trekker i sin bok stadig frem den paraferende, som angivelig medansvarlig for de forskjellige skrivelser fra departementet, skjønt den paraferende jo ikke har ansvar for andet end skrivelsens korakte gjengivelse av conceptet. (Skulle man kunne fylle sin stilling, måtte man selvsagt også styre dere sakene på foreskrivende måte. - I samme forbindelse skal nevnes, at Evangel avskedsdokument er undertegnet av Euglesang, Hagelin og Th.G. Thorsen den 1 november 1940. Og følgeskrivet er undertegnet av Hagelin og paraferert av Thorsen - Den " gode nordmand " ekspedisjonssjef Thorsen i Sosialdepartementet har altså her både undertegnet og paraferert - men nevnes karakteristisk nok ikke i Klaveness's "dokumentasjon".)

Men som dette ikke var nok, når det gjelder mig, nevner han også uttrykkelig mit navn i parentes i skrivelse utgitt fra Helseavdelingen - således i ovennevnte av 3 mars til sykenusrådmannen. Og på den måte, han fremstiller og ansier denne sak, ~~med~~ med disse parentetiske tilføielse betegnes som ondsindet. - Denslags saker var helt kurante og ble behandlet i Helseavdelingen sinssykekontor, men utgik selvsagt, som alle andre ekspedisjoner fra de forskjellige kontorer, i Helseavdelingen navn.

Ellers er Klaveness flink til å høyne sinssykekontoret spesielt, når det er utgitt skrivelser, som han liker - således på side 43 et skriv fra Dr. Rian i ss, kontorett xx til Dr. Gjessing. Det burde være klart ~~for~~ for selv for Klaveness, at et så viktig skriv i denne celebre sak ikke utgik uten etter samråd med mig - og med min råd, enten det var underskrevet av Rian eller mig - som forøvrig var skjønt enige i savel Dikemark - som andre saker, ~~med~~ med Klaveness vil på det utseende av uenighet. (Det var da også mig, som var Rian på i u.s. kommissionen, nettes for å kunne hevde vore synspunkter.)

Men Klaveness glemmer det igjen, da det angår beordring av Dr. Johannesen på Dikemark til Reitgjærde asyl (pag. 75.) Her er det igjen " Medisinaldirektør Østrem " og ikke Helseavdelingen, meddelelsen kommer fra. Samtidig " misforstår " Klaveness fulstendig denne beordring, som han utlagjer som en hevnaakt fra en av de underordnede urostiftere på Dikemark, hvis ~~hvis~~ forbindelser " skulle røbe sig her. Selvsagt hadde den intet med denslags noncens å gjøre, men tilsigtet ene og alene å skaffe sinssykekontorets sjef Dr. Rian, enhardt tiltrengt reserveløse på sit asyl, Reitgjærde (mens Dikemark, som nevnt, var relativt godt hjulpet med læger). Og forslaget til beordringen kom som alle slike fra det kontor, den hørte under, i dette tilfelle sinssykekontoret. Denslags detaljer kunne jeg selvsagt ikke beskeftige mig med, før de ble fremlagt til underskrift.

-----nele rådmend Klaveness's bok ~~and~~ av en animositet mot, for ikke å si hatefull innstilling til mig personlig, som over alt tillegges ~~des~~ de slettteste motiver, uten at forfatteren et øieblik gjør forsøk på en noenlunde objektiv vurdering endsi forståelse av min og Helseavdelingen handlemåte i de for helsevesenet uhyre vanskelige okkupasjonsår, men bygger sine krasse og injurierende påstander på formodninger og antakelser, som lite eller intet har med virkeligheten å gjøre. - Hvorledes kan f.eks. en forfatter som foregir å bringe " en dokumentasjon " og har noen ærgjerrighet m. h. t. å fylle de krav, dette stiller, si noe slikt som Klaveness på side 54: " - Doktor Østrem stod bak hirdbesøket på Rådmandens kontor 1 mai 1941 " - uten å ha ringeste grunnlag for det ? (Første gang, jeg overhodet erfarer noe om dette hirdbesøk er Gjennem Klaveness bok). - Eller som på side 74 øverst : " Rollen som såd (generende uroelement på sykehuset) var han nok tildelt av partiet eller departementets Helseavdeling, " - og videre: " Den uro og uorden, som Helsevedlingen gjerne så utvikle sig på Dikemark " - Utan at det har noe som helst med sannheten å gjøre, mens tvert om det motsatte var tilfelle, hvilket endog bragte mig i miskredit på høieste hold. - Foruten disse og flere like uriktige anførsler forekommer en rekke perfide insinuasjoner og schikaner.

Det er ikke godt å skjønne, hvilke berettigede interesser Klaveness skulle ivareta ~~den~~ denslags offentlig tilsøling av anden mand. - Man ser, at avisustraffet kan æreskjelde folk under påberopelse av å ivareta berettigede almene interesser. Men i dette tilfelle foreligger såvidt jeg kan forstå ikke noe slikt unskyldende moment.

I Lorentz Vogts omtale av Redaktør Adanhs sak heter det b.l.a. (Tønsbergs blad 8 november 1948): " Det var i den første tid efter frigjøringen. Alle slags bøker fik passere. - Ja, ble tiljublet bare de var preget av ~~den~~ tilstrekkelige hurrapatriotisme, og roste de " riktige " og fordømte de dertil utsatte. Det syntes som om der ikke var noen grænse for det sprøit, som ~~den~~ anerkjennet. --- " - Men Kl.s bok kom i 47, og han hadde rik anledning, til ~~den~~ a. hos mig, å få korriger sine anførsler - skjønt boken da naturligvis ikke v bliit så sensasjonel - men foretrak å bringe tiltorvs ukontrollerte røvernistorier fra mer eller mindre tvilsomme kilder - dem han i forordet takker for hjelpen " med å skaffe opplysninger tilveie ". Navnene på disse kilder bør komme frem i lyset.

Oslo 11/9 - 1955.

Th. Østrem.